

הוא עשיית המלאכה עצמה, ולכן אפילו שהוא מחמר אחריה אינו חייב, כיון שאת גוף האיסור (שהוא המלאכה) רק הבהמה עושה ולא האדם, ומעבודה זרה לומדים שהוא חייב קרבן רק כשהוא עושה בגופו את העבירה, אבל בכלאים, ההנהגה בכלאים היא האיסור בעצמו, ולכן כשמנהיגה בקולו חייב (אשי ישראל, ובכן מיישב את קושיית רעק"א, וכע"ז בפרמ"ג פתיחה להל' שבת יא).

דְּהָרָה לִיָּה לְאוֹ שְׁנַתָּן לְאוֹהֲרַת מִיתַת בֵּית דִּין, ואף שבלאו של 'מחמר' עצמו – 'לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך' (שמות כ, ט) – אין מיתת בית דין, מכל מקום עיקר האזהרה של 'לא תעשה כל מלאכה' ניתן לאזהרת מיתת בית דין, שהרי זו היא האזהרה על כל מלאכות שבת, שיש בהן מיתת בית דין (רש"י, וראה תוס'). ויש שפירש, שהלאו של 'מחמר' עצמו ניתן לאזהרת מיתת בית דין, כיון שהלאו לא נאמר רק על מחמר, אלא על כל מלאכה שאדם עושה ביחד עם בהמה, ונכלל בזה גם מלאכת חורש שהאדם חורש על ידי הבהמה, וחורש ניתן לאזהרת מיתת בית דין (מגיד משנה שבת כ, א, בדעת הרמב"ם שם, וראה שם שתמה על רש"י).

ויש שפירש, שאין כלל לאו גמור במחמר [אלא לאו הבא מכלל עשה של 'למען ינוח' (שמות כג, יב)], והלאו של 'לא תעשה כל מלאכה אתה ובהמתך' נאמר רק על חורש (רמב"ן ספר המצות שורש יד, בדעת הרמב"ם). ולדבריו כוונת הגמ' להוכיח שאין לאו על מחמר, לפי שהלאו של 'לא תעשה כל מלאכה' נאמר רק על איסורים שיש בהם מיתת בית דין, וכיון שמחמר אין בו מיתת בית דין, על כרחך שהלאו לא נאמר בו כלל (פרי חדש על הרמב"ם ע"ז ה, ט).

הָכִי קָאָמַר דְּבַר שְׁחִיבִין עַל שְׁנַתָּן חֲטָאת חִיבִין עַל זְדוֹנוֹ סְקִילָה, וברייטא זו חולקת על איסי בן יהודה הסובר (לעיל ג, ב) שאחת ממלאכות שבת חייבים על שגגתה חטאת אף שאין חייבין על זדונה סקילה (תוס' שם ד"ה הא קמ"ל).

דִּילְקָא תְּרֵי מְרִי בַר רַחֵל הוּוּ, ואף שאביו מישראל היה, קראו לו על שם אמו שהיתה בתו של שמואל, כיון שהיו רוצים לייחסו לשמואל (תוס' ב"ב קמט, א ד"ה רב מר').

הַמְחַמֵּר אַחַר בְּהֶמְתּוֹ בְּשֶׁבֶת פְּטוּר מִכְּלֵים וְכוּ', ו'מחמר' אינו דומה למלאכת חורש [שחייב עליה מיתה], אף שבשניהם נעשית המלאכה על ידי האדם והבהמה יחד, לפי שבחורש הבהמה נחשבת לכלי ביד האדם, שכובשה תחת ידו וחורש בה, אבל ב'מחמר' הוא רק מעורר אותה ללכת והיא הלכת מאליה, ואינו כובש אותה תחת ידו (רמב"ן, וראה חור"א או"ח לו, ב מה שביאר בדבריו).

דְּהֶקְשָׁה כָּל הַתּוֹרָה כְּלָה לְעֹבְדָה זָרָה, ולרבי יוחנן ההיקש לעבודה זרה אינו מהפסוק 'תורה אחת' וכפי שסובר רבא (לעיל קנג, ב), כיון שרבי יוחנן (לעיל סח, ב) לומד דין אחר מפסוק זה, ודין זה שצריך מעשה בגופו נלמד ממה שנאמר (ויקרא ד, ב) 'מכל מצוות ה'" (שבת ש"י מ" ע"פ תורת כהנים דיבורא דחטאתא א, ט, וראה יד דוד [קמא]).

ואף שרבי יוחנן סובר (סנהדרין סה, ב ובתוס' שם ד"ה הואיל) שאם מנהיג בקולו בשור וחמור יחדיו חייב משום מנהיג בכלאים, מכל מקום מחמר אחר בהמה בשבת פטור, כיון שבשבת עיקר האיסור

המשך מעמוד קנג:

נמצא עוקר ברשות הרבים וכשמכניס לביתו הריהו מניח ברשות היחיד ועובר על איסור דאורייתא של הכנסה (מהרש"א). ויש מפרשים, שעמידה זו אינה נחשבת להנחה כיון שאינו עומד לנוח [ואם כן העקירה שלאחריה אינה נחשבת עקירה], וכוונת הגמ' היא שאסור לעשות כן משום שנראה כהנחה (ביאה"ל רסו, יא ד"ה כי היכי בשם יש מחמירין, וכע"ז בפמ"ג שם א"א יא).

דְּרִיק לִיָּה כְּלָאָהֵר יָד ואין כאן הנחה ברשות היחיד, ואף שאי אפשר שלא יעמוד קודם שיכנס, ואם כן עדיין נמצא שעושה הנחה ברשות הרבים, הנחה ללא עקירה היא [שהרי ר"ן כל הדרך] והתירוה מפני הפסד ממונו, או שכשזרק את החבילה כלאחר יד, יכול לעשות כן מבלי שיעצר לפני פתח ביתו, ואפילו הנחה אין כאן (מהרש"א).

■ להלכה, כשמגיע לחצר משליך את החבילה כלאחר יד (ש"ע או"ח רסו, יא), והתירו לו כן מפני הפסד חבילתו (משנ"ב שם, לב), והיתר זה הוא גם כשמעמד לפני שנכנס לחצר, ויש מחמירים שלא יעמוד לנוח לפני שיכנס לחצר (ביאה"ל שם ד"ה ולא). וכשמניח את כיסו על החמור, יטול את הכיס מהחמור בבואו לחצר בעודו מהלך (משנ"ב שם, כג), וכן כשמטלטל פחות פחות מארבע אמות, זורק את הכיס כלאחר יד לאחר שנכנס לחצר (משנ"ב שם, יז).

הַמְחַמֵּר אַחַר בְּהֶמְתּוֹ בְּשֶׁבֶת בְּשׁוּגָה חִיבֵי חֲטָאת בְּמִזְדֵּי חִיבֵי סְקִילָה, והטעם שהמשנה לעיל (עג, ב) לא מנתה 'מחמר' כאחד מאבות המלאכות האסורים בשבת, כיון שלא היה כן במשכן. ועוד, שאין זו מלאכה נוספת, אלא שמלאכת הוצאה חייב עליה בין שעושה אותה לבד ובין כשעושה אותה יחד עם בהמה (רמב"ן, וראה בפירוש מטהר [להגר"ח קניבסקין] עמ"ס כותים ז, אם שייך מחמר בשאר מלאכות).

לדוד שם, א). ויש סוברים שכשמניח עליה כשהיא מהלכת מותר להנהיגה בקול, שכיון שהבהמה אינה עושה מלאכה אינו נחשב כמחמר (רשב"א, ריטב"א). ■ להלכה, יש אומרים שאסור להנהיגה בקול (כהרמב"ם [ש"ע או"ח רסו, ב]).

דְּוָקָא רִץ אֶבֶל קְלֵי קְלֵי לֹא מַאי טַעְמָא וְכוּ', והיתר זה הוא רק בחבילה שהיא כבידה ואין הדרך לרוץ עמה, שבאופן זה יש לו היכר על ידי ריצתו שאסור לעשות עקירה והנחה, אבל בכיס שהוא קל והדרך לרוץ עמו, אין לו היכר על ידי ריצתו, ולכן לא נאמר היתר זה במשנה לגבי כיס של מעות (רמב"ן, ריטב"א). ויש מפרשים, שהיתר זה הוא גם בכיס (מגיד משנה שבת יג, ט בשם הרמב"ן, ספר התרומה רכ, וראה תלמיד הרמב"ן שביאר מדוע לא נאמר היתר זה במשנה לגבי כיס), אבל אין לעשות כן אלא כשאין יכול להוליכו פחות פחות מארבע אמות. ואפשר שכיום שאין לנו רשות הרבים [שהולכים בה שישם ריבוא] מותר בכל ענין (מג"א שם, יח, אולם ראה באליה רבה שם, כא).

■ להלכה, היתה חבילתו מונחת על כתפו וקידש עליו היום, רץ תחתיה עד ביתו, ולא ילך כדרכו כדי שיהיה לו היכר שלא לעשות עקירה והנחה (ש"ע או"ח רסו, יא). והיתר זה הוא רק בחבילה שהיא כבידה ואין הדרך לרוץ עמה, ולא בכיס [כדעת הרמב"ן והריטב"א]. ויש אומרים שאין הבדל בין חבילה לכיס [כדעת המגיד משנה וספר התרומה] (ש"ע שם, יב), והמיקל כדעה זו לא הפסיד. והיתר זה הוא רק כשאינו יכול ללכת פחות פחות מארבע אמות, וכן שאין עמו גוי, חמור, או חרש שוטה וקטן, ויתכן שכיום שאין לנו רשות הרבים, מותר בכל ענין (משנ"ב שם).

סוֹף סוֹף כִּי מִטָּא לְבִיתָהּ אִי אֲפָשֵׁר דְּלָא קָאִי פּוֹרְקָא קוּדֵם שיכנס לביתו, ובזה נחשב שהניח, ואם כן כשמתחיל שוב ללכת